

1934 Flommen på Østkil østre

Ole Johan Hofstad jobbet febrilsk med å lede vannet forbi husene på Østkil. Det som skulle ha vært en vanlig start på uka, hadde begynt med et nesten fandenivoldsk uvær. Plutselig åpnet himmelen seg, lyn og torden rullet mellom åskammene der Sondalen møter Stjørdalen. Den snart 45-årige bonden på Østkil østre trodde knapt det han så, der bekken vest av husene ble

fylt av vann, - brunt vann og slam. Men en liten skarve bekk skulle sannelig ikke få ødelegge livsgrunnlaget – for ikke å si livsverket til Ole Johan. Han hadde overtatt bruket etter sin onkel i april 1927. Hit kom han flyttende med sin familie, den gangen bestående av 4 barn. Nå, sju år senere - hadde han og Gerda Mahela blitt velsignet med to jenter til.

13.august 1934 ble en dag Ole Johan Hofstad aldri kunne glemme. Sommeren hadde vært forholdsvis varm og tørr. Alt høyet var innkjørt, både fra hesjene og det som var tørket på marka etter ljåslått. Dagen begynte med fint og varmt vær, men på formiddagen dannet det seg svarte skyer over Sondalen. Det tok ikke lang tid før hele himmelen var svart, regnet høljet ned og det lynte og tordnet i ett kjør.

Østkilbekken kommer ned bjørga rett i mot gården, svinger østom og ned mot Stjørdalselva. Nedfallsfeltet er sørsiden av Høgrya, samt området rundt Steinkammene. Bunnen i bekken er skiferberg, som gjennom århundrer har blitt brutt løs av frost og tining. Men den var ikke kjent for å gå over sine bredder.

Uværet bare fortsatte. Lynet slo ned i strømmettet. På loftet hvor eldste

gutten, Peder, lå syk - sprengtes både bryter og lyspære. Alt ble som et inferno. Voldsomt regn med torden og lyn. I tillegg kom den uhyggelige dundringen fra vannmassene som grov med seg stein og jord nedover bekken. Bekkefare bak gården ble snart gjenfylt. Vannet strømmet rett mot fjøsset og kom inn på gårdsplassen mellom fjøsset og masstua.

Nå ble det fart i sjølfolket. Forskjellig utstyr for kledsvasking, som lå bortmed vasshuset, måtte reddes sammen med alt annet som pleide å stå ute ved uthusene. Så kom Gerda Mahela og Ole Johan på de to grisene som var i ei trø (innhengning) bak fjøsset. Solveig, som den gangen var 14 år, mener å huske at mora ropte: ”redd grisan – redd grisan”. Våte og slitne sprang de gjennom fjøsgangen og ut på baksiden. Der var det så vidt grisene holdt hode over vann. Det ble et basketak å få de halvstore grisene gjennom den strie strømmen og inn i

fjøsgangen. Og det var i siste liten, for vannet fortsatte å øke slik at stein- og fløssmassene til slutt lå $\frac{3}{4}$ m oppover fjøsveggen.

Gerda Mahela hadde snart vannet langt over livreima og måtte ha hjelp av sin sterke mann. Helsa var nok ikke slik den skulle tilsi. Denne mandagen den 13.august besegles kanskje hennes skjebne. ”*Ho mor va’ kje så sterk*”, sier dattera Solveig Eggen (f.1919) – der jeg sitter sammen med henne og hennes bror, Gunbjørn Hofstad, en novemberkveld i 2005 på Husbymyra og snakker om hendelsen. Oppholdet i vannflommen hadde kostet for meget – for ikke å si hennes liv nesten bokstavelig talt. Ole Johan fikk henne omsider inn, hvor hun la seg nedpå. Her ble hun liggende. Gerda Mahela kom aldri mer opp igjen. Hun døde to måneder etterpå, den 9.november, kun 43 år gammel. ”Sonamien” (se *Stjørdalens krønike*, bind 5, side 61) - hadde på sitt vis krevd et offer.

Vannmassene var nå som en stor elv som rant over gårdsplassen, $\frac{1}{2}$ m dyp ved fjøset og helt opp til stuesteinen. Gjennom en undergang i uthusvinkelen rann vannet tilbake til bekken. Selv om Ole Johan forsøkte å sette for både lemmer og plater, kunne han ikke forhindre at grunnmuren ble så ødelagt at vinkeldelen av uthuset måtte rives og bygges opp på nytt året etter. Heldigvis var høyet i hus og kornet skulle som vanlig lagres på framlåven. Mens Østkilbekken var på vill vandring, gikk Mølska og Sonelva over sine bredder og gjorde store skader på bruer, veier og dyrkajord. Sona ble plutselig til ei stor flod. Solveig (14) og Gunbjørn (11) var helt sikre på at det måtte være dommedag der de står og ser at elva førte med seg store trær, husdeler og møbler. Inga Krigen var den gangen seks år, og har fortalt senere at hun husket noen høner som kom flaksende og skulle gjennom gluggen og inn i hønsehuset. Men vannmassene gikk da høyere enn gluggen og de måtte gi tapt og ble ført med vannet ut i bekken.

Tre generasjoner: Gunbjørn Hofstad, Ole T.Hofstad –
Sindre Hofstad Løwe (10) og Inge Løwe Hofstad (11)

Da vannmassene var på det verste, brøt en del av bekken seg vestover og bak gården til Beret Østkil. Her tok den med seg gjerde, materialer og annet som hadde ligget ved et uthus. Ca. 70 m vest for gården til Beret grov vannet ut hele hovedveien, minst 500 kbm. Jord og grus ble ført utover jordene. Vannmassene fulgte innunder reinene over 1,5 km og ut i elva. Det ble mye steinplukking på drengene til Beret etterpå. Det var et trist syn når det hele var over. Minst tusen kbm. masse totalt lå utover, gjerder nedbrutt og bekkefarene gjenfylt i 20-30 m lengde. Bare det å renske opp bekkefarene tok flere dager med hakke og spade. Heldigvis trengte veivesenet mye masse for å fylle gapet i veien. Tre mann med hester og bikkvogner kjørte vekk stein og fløss som bekken hadde lagt opp bak fjøset. Etter først å ha ordnet så trafikantene kom seg forbi, tok det nok mange dager med hestetransport og handlessing før hele veien var utbedret. Det ble fortalt at det måtte til over 600 hestelass, over 300 kbm., før veien var helt utbedret.

Familien på Østkil ble hardt rammet. Det var vanskelige år for landbruket. En del av låven måtte rives og bygges opp igjen før høyet skulle i hus neste sommer. Østkilbekken har trolig aldri hatt så stor vannføring tidligere, for når det ble gravd ut en gjødselkjeller i 1980 der gammelfjøset sto, fantes ikke antydning til masse fra bekken.

Det er interessant å sitte i lag med Solveig og Gunbjørn og høre de snakke om sin barndom. Til og med jeg som innflytter har godt kjennskap til flere skjebner i familien. Det gir ettertanke. En kommer nærmere. Skjebnen innhentet familien på nytt den 15. april i 1940 da broren, Peder Hofstad – faller for en tysk kule ved Hegra festning.

Da jeg første gangen besøkte Østkil østre seinhøsten 2005, ble jeg slått av hvor vedlikeholdt og ryddig alt var. Alt var så estetisk, symmetrisk og velstelt. - Gunbjørn overtok gården i 1951. Han giftet seg i mars 1954 med Turid Irmelin Hegre. Etter at gården sluttet med allsidig jordbruksdrift, gikk de over til korn- og potetproduksjon. I 1964 ble forholdene lagt til rette for smågris og slaktegris. I dag er det mest skogsdrift og utleie av laksevald, hvorpå masstua er gjort om til pensjonat for laksefiskere. Nå er det sønnen Ole Teodor Hofstad som har gården i lag med sin kone, Tone Løwe – en ikke helt ukjent politiker i Stjørdal. I overført betydning kan vi nok si at politikk har vært en del av gården. Gunbjørn har sittet i kommunestyret i Hegra, og hans far, Ole Johan – var ordfører i Hegra de to første årene etter krigen.

